

MATIJEVICS LAJOS
(1940—1983)

Fájdalmas veszteség érte a magyar nyelvtudományt: 1983. október 21-én tragikus körülmények között, élete delén távozott közülünk Matijevics Lajos, az újvidéki egyetem kiváló tanára.

A döbbenetet és szomorúságot okozó telefonhívás gyorsan érkezett Szegedre, de ahhoz már későn, hogy temetésén (október 23-án) végső búcsút vehettünk volna Tőle mi, szegedi barátai is. Mélységes humanizmusa, segítőkészsége, a mások élete, munkája iránti őszinte érdeklődése, a másik ember gondjainak megértése és átérzése vonzódást, szeretetet váltottak ki iránta barátaiból, ismerőseiből.

Évek óta vártuk — mindhiába — Szegedre. A baráti meghívást sok munkájára hivatkozva szokta elhárítani, s helyette a tragikus és lesújtó halálhír jutott el hozzánk. Nem akartuk tudomásul venni azt, ami végzetes lett, de el kellett hinnünk, mert a temetés után édesanyjának reszkető betűi Lajos barátunk utolsó tettét erősítették meg — visszavonhatatlanul.

Fölfelé ívelő tudományos pályáját törte derékba a kíméletlen végzet. Ez a pálya pedig még oly sokat ígért, még oly sok eredménnyel biztatott, hiszen Matijevics Lajos a nyelvészetnek több ágát is sikerrel művelte, és a néprajzban is otthonosan mozgott, s mindkét tudományágban gyakran publikált még akkor is, amikor hivatali teendői hátráltatták ebben.

Szabadkán született 1940-ben. Itt végezte iskolai tanulmányait, majd az újvidéki egyetem Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszékén az első nemzedék tagjaként szerzett diplomát 1963-ban. Három évig általános iskolai tanárként dolgozott Kishegyesen. Iskolai tevékenysége mellett a tudományos munkára is szakított időt, itteni népnyelvi gyűjtéseiből tájszavakat tett közzé. 1966-ban tanársegéd lett az újvidéki egyetemen, ahol hat év múlva „A vajdasági diáknyelv” című értekezésével doktori fokozatot ért el. Ez a munkája, valamint „Az utca nyelve” című kiadványa egyaránt úttörő jelentőségű vállalkozás volt, melyet nagy elismeréssel fogadott a szakmai közvélemény. Ugyancsak maradandót alkotott a dialektológia és névtudomány területén is. Az Al-Duna mentén letelepült bukovinai székelyek nyelvével foglalkozott „A jugoszláviai székelytelepek nyelvatlasza” című, Penavin Olgával közösen készített munkája. Társszerzője volt — szintén Penavin Olgával — földrajzinév-gyűjteményeknek is (Szabadka és környéke földrajzi neveinek adattára; Ada és környéke földrajzi neveinek adattára), egynek pedig maga volt a gyűjtője és a közlétevéje is (Kishegyes és környéke földrajzi neveinek adattára). Mindegyik kiadványra jellemző a pontosság, az adatok megbízhatósága, több tudományág (pl. névtan, néprajz, településtörténet stb.) kívánalmainak szem előtt tartása. Mindezt cikkeiről, tanulmányairól is nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk.

Aktív közéleti tevékenységet folytatott. Évekig volt tanszékvezető, dékánhelyettes, legutóbb pedig a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója. Hivatali munkájában is hű maradt a tudósi magatartásához: minden kisebb-nagyobb ügyben az alaposság, a lelkiismeretesség, pontosság jellemezte. Ilyennek tudom elképzelni a katedrán is. Mindig emlékezetes marad számomra az az 1979 tavaszán Szabácsra tett tanulmányi kirándulás, amelynek során a Száva partján a várromok tövében olyan szép nyelvtörténeti órát tartott hallgatóinak a „Szabács viadal”-áról. Bizonyára sokakat tudott nyelvünk ápolására, szeretetére nevelni, hisz maga is szívvel-lélekkel tudott lelkesedni.

A gyász fájdalmában adjon erőt az, hogy műveiben és sok-sok tanítványának munkájában tovább fog élni. Emlékéhez akkor leszünk igazán hűek, ha emberi jószágát, szeretetét, tudósi és tanári erényeit igyekszünk követni, ha úgy próbálunk egymásért dolgozni, ahogy ő ezt egész életében önzetlenül tette.

Szabó József